

У НОМЕРІ:

Нова українська школа

Пужайчерда Л. М.

Ще раз про наскрізну лінію
«Підприємливість і фінансова грамотність» 2

Вчимося навчаючи

Куриш Н. К., Унгурян І. К.

Формування компетентності
«Ініціативність та підприємливість» педагогів.
Експериментально-дослідницька
робота викладачів ОІППО. 6

Бінарний урок

Бабчук І. В., Мазур Т. В.

Підприємець. Підприємництво,
його роль і функції 12

Учнівські дослідження

Часнікова О. В., Кузавка А. К.

Методика розрахунку загальної
вартості кредиту для позичальника —
фізичної особи 18

Мальон Н. Є., Катрій В.

Детективне розслідування таємниці
харчових добавок 22

Позакласний захід

Стожок А. П.

Інтелектуально-розважальна гра
«Все про гроші» 33

Підприємництво в дії

Найдорожчі стартапи світу 39

Електронна комерція

в Україні 2018 . . . . . 11, 17, 30, 31, 34,
35, 36, 37, 38, 39

Подарунок
читачам!

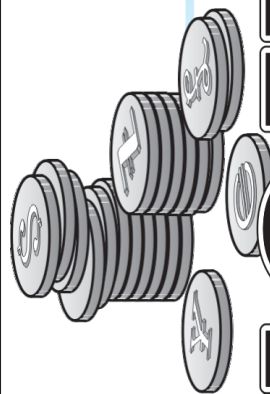
КОЛЬОРОВА ВКЛАДКА

СТРУКТУРА СІМЕЙНОГО БЮДЖЕТУ

• «Економіка в школах України» — 90807 • «Економіка в школах України» + «Географія» — 90818 •

Єдиний спосіб отримати багатство — це значний
особистий внесок у життя суспільства.
Наполеон Хілл

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ЕКОНОМІКА

в школах України

№ 9 (166) вересень 2018 р. • ЗАСНОВАНИЙ у СЕРПНІ 2004 р. • ВИХОДИТЬ ОДИН РАЗ НА МІСЯЦЬ •

За сприяння Міністерства освіти і науки України • Учасники проекту: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, КМПУ ім. Б. Д. Грінченка

МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ЗАГАЛЬНОЇ ВАРТОСТІ КРЕДИТУ ДЛЯ ПОЗИЧАЛЬНИКА — ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

О. В. Часнікова, А. К. Кузавка,* Київська обл.

Презентацію див. на сайті www.osnova.com.ua

Мета: пошук методів розрахунку загальної вартості кредиту для позичальника — фізичної особи.

Завдання:

- проаналізувати наукову літературу з проблеми;
- дослідити еволюцію кредитних відносин;
- розглянути види споживчих кредитів та способи кредитування;
- знайти відмінності між ефективною та номінальною ставками позичкового відсотка;
- запропонувати метод обрахунку справжньої вартості кредиту.

Об'єктом даного дослідження є процес кредитування фізичних осіб в Україні.

АКТУАЛЬНІСТЬ

Банківські кредити стали невід'ємною частиною життя сучасної людини. Надання споживчого кредиту населенню, з одного боку, збільшує його поточний платоспроможний попит, підвищує його життєвий рівень, а з іншого — прискорює реалізацію товарних запасів, послуг, сприяє створенню основних фондів. У процесі погашення споживчих позик у населення зменшується на відповідну суму платоспроможний попит, що необхідно враховувати під час визначення обсягу та структури товарообігу, платних послуг, динаміки доходів та витрат населення, грошової маси в обігу. Таким чином, розмір кредитів тісно пов'язаний з формуванням купівельного фонду населення та його відповідності обсягу до структури товарного фонду та послуг.

Але разом з тим за даними «Українських національних новин» усього 10% населення України довіряє банківським установам. Такий низький рівень довіри зумовлений тим, що банківський механізм для українців лишається за ширмою [1]. Однією з причин погіршення ставлення людей до банків є те, що банк не надає всю інформацію про даний кредит. Часто споживачі кредитних банківських послуг стикаються з проблемою існування прихованих платежів, ненадання повної інформації про оплату, отриманні додаткових послуг за обслуговування кредиту.

Саме тут починають діяти такі поняття, як номінальна та ефективна ставки. Ефективна ставка включає в себе номінальну, розрахунково-касове

* О. В. Часнікова, науковий керівник, кандидат пед. наук, старший науковий співробітник відділу географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України;
А. К. Кузавка, учень 10 класу Білоцерківського навчально-виховного об'єднання «Ліцей — мала академія наук».

обслуговування, разові і щомісячні комісії, і всі додаткові збори. Ефективна ставка є повною і реальною вартістю кредиту для позичальника.

На сьогодні в Україні не існує єдиної методики щодо обліку операцій, пов'язаних з банківськими кредитами, а це спричиняє певні невідповідності.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання обліку розрахунків за банківськими кредитами актуальне, тому сучасні науковці досліджують цю проблему у своїх наукових працях. Особливості обліку кредитних операцій досліджували М. М. Артус, М. П. Денисенко, П. В. Матвієнко, О. М. Колодізєв, А. І. Щетинін, а питання щодо обліку банківських споживчих кредитів у своїх працях досліджувала Стадник Г. П. Проте, дане питання потребує подальшого дослідження.

РОЗДІЛ 1. ЕВОЛЮЦІЯ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН

1 Визначення понять «кредит» та «споживчий кредит»

Визначень поняття «кредит» досить багато. Існує декілька трактувань визначення «кредит» та «банківський кредит». Наведемо приклад основних.

➔ **Кредит** — кошти й матеріальні цінності, що надаються кредитором у користування позичальнику на визначений строк та під відсоток [3].

Проте, сайт www.npblog.com.ua визначає кредит як угоду:

➔ **Кредит** — це угода, яка укладається між кредитною організацією та позичальником, з надання коштів кредитором позичальнику у вигляді позики на певних умовах [4].

А ось більш сучасне визначення кредиту, яке і увійшло в закон.

➔ **Кредит** — позичковий капітал банку у грошовій формі та в банківських металах, що передається у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового характеру використання [5].

У дослідженні розглядатимемо один із видів кредиту — споживчий. Тому звернемо увагу і на визначення саме споживчого кредиту.

➔ **Споживчий кредит** — це кредит, який надається фізичним особам на придбання споживчих товарів тривалого користування та послуг, і який повертається в розстрочку. Сутнісна ознака споживчого кредиту — кредитування кінцевого споживання [3, с. 48].

Споживчий кредит дає змогу населенню споживати товари і послуги до того, як споживачі спроможні їх оплатити. У такий спосіб споживчий кредит забезпечує підвищення життєвого рівня споживачів. У макроекономічному плані споживчий кредит збільшує сукупний платоспроможний попит на предмети споживання і послуги, що стимулює розширення обсягів їх виробництва.

Суб'єктами споживчого кредиту є банки і торговельні заклади (кредитори) та населення (позичальники).

Споживчий кредит є формою допомоги торговельним закладам у збуті (продажу) товарів. Разом з тим кожна торговельна організація має знайти оптимальне поєднання прямого продажу товарів за гроші (готівкове чи безготівкове) і продажу в розстрочку.

Об'єктом споживчого кредиту є витрати, пов'язані із задоволенням потреб населення. Прийнято поділяти ці витрати на дві групи:

- 1) витрати на задоволення потреб поточного характеру (придбання товарів в особисту власність);
- 2) витрати на задоволення потреб капітального або інвестиційного характеру (будівництво житла, утримання нерухомого майна) [3, с. 51].

Споживчий кредит має багато специфічних рис, пов'язаних із особливостями сфери особистого споживання громадян.

Для населення споживчий кредит носить більш позитивний характер, так він прискорює одержання визначених благ (товарів, послуг), які вони могли б мати (одержати) тільки в майбутньому — за умови накопичення суми грошових коштів, матеріальних цінностей або послуг, будівництва та ін.

Надання споживчого кредиту населенню, з одного боку, збільшує його поточний платоспроможний попит, підвищує його життєвий рівень,

а з іншого — прискорює реалізацію товарних запасів, послуг, сприяє створенню основних фондів. У процесі погашення споживчих позик у населення зменшується на відповідну суму платоспроможний попит, що необхідно враховувати під час визначення обсягу та структури товарообігу, платних послуг, динаміки доходів та витрат населення, грошової маси в обігу. Особливістю споживчого кредиту є те, що основною гарантією його надання виступають сталі постійні грошові доходи даної фізичної особи — позичальника.

2 Історія виникнення кредитних відносин

Будь-які значні фінансові операції значно легше було здійснити, якщо позичити гроші в іншої людини. Тому з появою в обігу грошей виникло і лихварство.

 Лихварство — надання грошей у борг під відсотки (в ріст). Сучасною мовою лихварство — це позика грошей під «надзвичайно високий» відсоток (порівняно зі звичайною практикою, що складалася) або під заставу речей.

Лихварський кредит був характерний для ранніх форм кредитно-грошових відносин, коли він обслуговував непродуктивні витрати феодалної знаті, дрібних ремісників і селян [6]. Осіб, які позичали комусь гроші під відсотки, називали лихварями.

Згідно з історією України, перші згадки про лихварство пов'язані з князем Мономахом, якого кияни запросили князувати після смерті Святополка. Він обмежив лихварство.

Із зростанням торгового та грошового обігу на українських землях у XVI–XVIII ст. поширилися кредитні операції і лихварство. Необхідність кредиту була зумовлена також відсутністю у купців вільних коштів. Оперування кредитами підвищувало дієвість торгових операцій, спрощувало розрахунки.

Наймасовішими були короткострокові споживчий кредит і комерційний кредит на великі суми. У XVII ст. позики до 100 злотих становили абсолютну більшість кредитних операцій у Тернополі (71%), Рогатині (62%), Тереховлі (59%).

Ставлення до лихварів було вкрай негативне, як свідчить історична довідка:

Кредит і кредитні відносини у процесі свого історичного розвитку пройшли кілька послідовних

етапів: зародження, становлення й державного регулювання кредитних відносин.

Перший етап — зародження кредитних відносин.

Кредитні стосунки почали виникати на етапі переходу від натурального до товарного господарства. У цей час з'явився особливий різночасний обмін продуктами, що поступово віддав своє місце своєму товарному аналогу — різночасному товарообміну. З появою грошей з'являлися складніші кредитні відносини — продаж товарів з відстрочкою платежу.

Другий етап історичного поступу кредитних відносин — їх становлення.

На цьому етапі стався розвиток товарного кредитування. У середньовіччі комерційний кредит широко практикувався всією Європою. Його терміни часом розтягувалися до півтора року. Важливим моментом розвитку комерційного кредитування стала поява векселів і перекладних. Поступово векселі перетворилися на інструменти комерційного кредиту.

Купці стали розплачуватися за товари вексями. Періодично на ярмарках проводилися масові взаємні платежі за вексями.

Третій етап історичного поступу кредиту — перехід до регульованих кредитних відносин.

Його основна ознака — всеохоплювальний, тотальний характер кредитних відносин, що знаходить своє вираження в наступному:

За сучасних умов кредитні відносини придбали виняткового значення в розвитку економіки та суспільства загалом. Тотальний характер цих відносин дозволив провідним економістам зробити істотний висновок, що сучасне господарство стає кредитним характером домінуючих процесів економіки.

Лихварство та сучасне кредитування відрізняється тим, що банки можуть оцінити кредитоспроможність своїх позичальників а, отже, свої ризики. Для цього вони використовують сучасні технології, базу даних щодо раніше виданих кредитів.

Користуються послугами бюро кредитних історій, яке надає інформацію про потенційних позичальників. Тому сучасні банки можуть тримати на прийнятному рівні ставки по кредитах.

Лихварі у свій час, не маючи доступу до таких джерел інформації, свої ризики компенсували значно більшим, ніж сьогодні пропонують нам банки, відсотком по своїх позиках.

Кредитні відносини еволюціонували. Відсотки стали помірними. Люди стали грамотними та детальніше знайомляться з угодами. Кредиторами стали банки, а не окремі люди. Усі ці чинники зумовили популярність кредитів.

Проте, у різних країнах ставлення громадян до кредитів різне.

3 Кредитні відносини в розвинених країнах світу

У країнах з ринковою економікою споживчий кредит, як зручна та вигідна форма обслуговування населення, грає велику роль в економіці країни. Тому його активно регулює держава. Регулювання здійснюється як на рівні видачі кредиту, так і на рівні його використання і виражається або в заохоченні кредитування кінцевого споживача через процентну ставку, термін кредиту, первинну участь власними коштами в кредитній операції, або шляхом створення більш жорстокого режиму кредитування.

У різних країнах діють різні закони, що регулюють умови кредитування індивідуальних позичальників, однак їх об'єднує спільна мета: заради підвищення рівня життя споживчий кредит повинен бути доступний у необхідному об'ємі.

Кредитування в США

Виходячи з загальної інформації про кредитування, в Сполучених Штатах Америки, станом на 2014–2017 роки, середня ставка кредитування — 1–6%, залежно від виду кредиту, суми кредиту та банку, у якому цей кредит оформлено [7].

Через низькі відсоткові ставки та легкість оформлення, для жителів США кредит — це повсякденна річ, тому там популярні кредитні картки.

Аналогічна ситуація з країнами Європи, проте є одна країна з унікальними умовами кредитування.

Кредитування в Японії

Кредитні ставки в Японії надзвичайно низькі — вони не перевищують 0,2%. 29 січня 2016 року Банк Японії вперше ввів від'ємну відсоткову ставку на рівні -0,1% [10]. Ця ставка буде застосовуватися до поточних рахунків фінансових інститутів у Банку Японії. Раніше вона становила 0,1%. Це зумовило високу зацікавленість кредитами населення [11].

Ситуація з кредитами в розвинених країнах світу досить позитивна. Відсотки, під які на-

даються маленькі кредити, у деяких країнах просто мізерні, а в Японії навіть є від'ємні. Люди часто звертаються до банків за послугою надання кредиту.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Адамик Б. П.* Національний банк і грошово-кредитна політика : навч. посібник для студ. вузів. — Тернопіль : Карт-бланш, 2002. — 278 с.
2. *Александрова М. М.* Гроші. Фінанси. Кредит : навч. посібник; за ред. Г. Г. Кірейцева. — 2-ге вид., перероб і доп. — К. : ЦУЛ, 2002. — 335 с.
3. *Артус М. М.* Гроші та кредит : навчальний посібник. — К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. — 161 с.
4. *Гриньова В. М.* Гроші і кредит : навчальний посібник. — Х. : ВД «ІНЖЕК», 2003. — 207 с.
5. *Гроші та кредит : підручник для вузів за спец. «Фінанси та кредит» / Михайло Савлук, К. Г. Зуллас, А. М. Коряк.* — К. : Либідь, 1992. — 330 с.
6. *Гроші та кредит : підручник / за ред. Богдана Івасіва; М-во освіти і науки України, НБУ, Терноп. акад. нар. госп.* — Тернопіль : Карт-бланш, 2000. — 510 с.
7. *Грошово-кредитна політика в Україні / Володимир Стельмах, Анатолій Епіфанов, Наталія Гребеник, Володимир Міщенко, ред. В. І. Міщенко.* — 2-е вид., перероб. і доп. — К. : Знання, 2003. — 421 с.
8. *Демківський А. В.* Гроші та кредит : навчальний посібник. — К. : Дакор : ВИРА-Р, 2003. — 527 с.
9. *Денисенко М. П.* Гроші та кредит у банківській справі : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — К. : Алерта, 2004. — 477 с.
10. *Колодізєв О. М.* Гроші та кредит : навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. — Х. : ВД «ІНЖЕК», 2004. — 153 с.
11. *Лагутін В. Д.* Кредитування : теорія і практика : навчальний посібник. — К. : Знання, 2002. — 215 с.
12. *Матвієнко П. В.* Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України : монографія. — К. : Наукова думка, 2004. — 253 с.
13. *Розвиток грошово-кредитних відносин в Україні : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції 27 лютого 2004 року / за ред. проф. В. П. Матвієнка; Київський і-т банківської справи, Промінвестбанк.* — К., 2004. — 226 с.
14. *Романишин В. О.* Центральний банк і грошово-кредитна політика : навчальний посібник. — К. : Атіка, 2005. — 478 с.
15. *Фінанси, деньги, кредит : учебник для студ. Вузів / авт. кол. С. И. Долгов, С. А. Баргенов, А. В. Беликова и др.; ред. О. В. Соколова.* — М. : Юристъ, 2001. — 783 с.
16. *Щетинін А. І.* Гроші та кредит : підручник. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. — 429 с.

Далі буде ►►